

MUNI Law Working Paper Series
David Kosař & Radim Polčák, Co-Editors in Chief

MUNI Law Working Paper 2017.01

Rostislav Vrzal

KRÁTCE K INFORMOVÁNÍ VOLIČŮ ZE STRANY ČESKÉ TELEVIZE

June 2017/ Červen 2017

Masaryk university * Law Faculty * Brno * Czech Republic
MUNI Law Working Paper Series can be found at:
<http://workingpapers.law.muni.cz/content/en/issues/>

All rights reserved.
No part of this paper may be reproduced in any form
without permission of the author.

*

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část tohoto working paperu nesmí být v jakékoliv formě
reprodukována bez souhlasu autora.

MUNI Law Working Paper Series

ISSN 2336-4947 (print)

ISSN 2336-4785 (online)

Copy Editor: Adam Blisa

© Rostislav Vrzal 2017

Masarykova univerzita,

Právnická fakulta

Veveří 70, Brno 611 70

Česká republika

Abstract

This short article deals with some aspects of informing voters in the public service television broadcasting, not only during the election campaign, but also in other periods, including potential problems of the actual legal regulation, especially in connection with the space for media presentation given by law in case of some elections.

Keywords

Czech Television, public service, television broadcasting, elections, electoral broadcasting, election campaign.

Suggested Citation:

Vrzal, Rostislav 'Krátce k informování voličů ze strany České televize' (2017), MUNI Law Working Paper No. 2017.01, available at: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/39640>.

Abstrakt

Tento krátký článek se zabývá některými aspekty informování voličů ve vysílání televize veřejné služby, a to nejen v období volební kampaně, ale také v dalších obdobích, včetně potenciálních problémů, které přináší aktuální právní úprava zejména v souvislosti s minimálním prostorem pro mediální prezentaci zaručeným zákonem v případě některých voleb.

Klíčová slova

Česká televize, veřejná služba, televizní vysílání, volby, volební vysílání, volební kampaň.

Doporučená citace:

Vrzal, Rostislav 'Krátce k informování voličů ze strany České televize' (2017), MUNI Law Working Paper No. 2017.01, dostupné z: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/39640>.

Author Contact Details

Rostislav Vrzal
Czech Television, TV studio Brno
Czech Republic

Email: rostislav.vrzal@ceskatelevize.cz

Kontakt na autora

Rostislav Vrzal
Česká televize, Televizní studio Brno
Česká republika

Email: rostislav.vrzal@ceskatelevize.cz

KRÁTCE K INFORMOVÁNÍ VOLIČŮ ZE STRANY ČESKÉ TELEVIZE

Rostislav Vrzal*

1.	Obecně k účasti občanů na správě věcí veřejných	1
2.	Informační servis České televize obecně bez ohledu na období voleb	3
3.	Informační servis České televize v období volební kampaně.....	4
4.	Závěrem	7

1. Obecně k účasti občanů na správě věcí veřejných

V demokratickém právním státě, za který se Česká republika podle čl. 1 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava České republiky“) výslovně prohlašuje, nebude jistě nejmenšího sporu o tom, že je nanejvýše žádoucí co možná nejaktivnější účast občanů na správě věcí veřejných, tedy, jak se vyslovil již mnohokrát strážce ústavnosti, na politickém životě státu, správě státu i správě veřejných záležitostí¹, kdy čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) v této souvislosti rozeznává dvě podoby takové účasti občanů.

Na straně jedné zmiňuje účast přímou, kterou si lze představit především ve formě referenda místního², krajského³ či celostátního, byť dosud jen jednorázového⁴ s absencí opakovaně neúspěšně prosazované obecné úpravy⁵, díky níž respektované autority ústavní doktríny podle mého názoru zcela přiléhavě hovoří o značné zdrženlivosti či dokonce skepsi k přímé demokracii v našem prostředí⁶, na straně druhé pak Listina uvádí svobodnou volbu zástupců, jejíž vybrané dílčí aspekty, týkající se informování voličů⁷ prostřednictvím České televize, představují jádro tohoto krátkého příspěvku.

V této souvislosti stojí za připomenutí, že ačkoliv výše zmiňované ustanovení Listiny nedoznalo za celou dobu svojí existence žádné změny, dramaticky se rozšířil prostor, v němž volič jako

* Názory vyslovené v tomto příspěvku vyjadřují osobní názory autora, nikoli názory České televize.

¹ Např. náleží Ústavního soudu ze dne 30. dubna 2002, sp. zn. Pl. ÚS 24/01, v němž Ústavní soud dále doplňuje, že správa věcí veřejných znamená také možnost ucházet se a zastávat jakékoliv funkce ve veřejném životě bez jakékoliv diskriminace, tento aspekt je však již mimo rámec tohoto příspěvku, proto jej zmiňuji jen pro úplnost.

² Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³ Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Z posledních iniciativ v tomto směru např. návrh poslanců Stanislava Grospiče, Zuzky Bebarové-Rujbrové, Vojtěcha Filipa a dalších na vydání ústavního zákona o referendu, zamítnutý v prvním čtení. Blíže srov. tisk 116/0 ze VII. volebního období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, dostupný např. z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=116&CT1=0#prilohy> [citováno 18. května 2017].

⁶ Např. Šimíček, V. In Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 499.

⁷ Pojem „volič“ jsem pro účely tohoto příspěvku pojal zcela obecně bez ohledu na období, neboť mám za to, že nositel volebního práva nepřestává být voličem ani v době, kdy žádné volby, resp. kampaň k nim, neprobíhají a informační servis tak nelze zužovat pouze na období před konkrétními volbami.

nejvyšší suverén⁸ rozhoduje o tom, kdo bude jako jeho zástupce zastávat veřejné funkce, neboť v době přijímání Listiny tomu tak bylo pouze ve vztahu k poslancům tehdejší České národní rady⁹, resp. Federálního shromáždění¹⁰, a zastupitelům obcí¹¹, zatímco dnes je pomyslná volební paleta pro vyjádření voličovy vůle mnohem pestřejší.

V samosprávné oblasti totiž zahrnuje vedle zastupitelstev obcí¹² též zastupitelstva krajů¹³, na celostátní úrovni pak již dvě komory našeho zákonodárského sboru¹⁴, tedy komoru dolní, Poslaneckou sněmovnu, která podle čl. 106 odst. 1 Ústavy České republiky vstoupila do postavení výše uvedené České národní rady, a komoru horní, Senát, přičemž v návaznosti na vstup České republiky do Evropské unie pak máme možnost na území České republiky volit svoje zástupce do Evropského parlamentu¹⁵ jakožto (od roku 1979) jediného přímo voleného orgánu Evropské unie. Zde nicméně nutno vzít v úvahu, že počty poslanců Evropského parlamentu z jednotlivých členských zemí jsou odvislé od velikosti těchto zemí, což může při srovnání počtu obyvatel České republiky oproti populačně výrazně silnějším státům vyvolávat na straně českého voliče jistou dávku pesimismu stran reálného vlivu jím takto zvolených evropských zákonodárců, což ovšem podle mého názoru na významu těchto voleb ničeho nemění. V neposlední řadě se pak v České republice po dlouhých letech ústavně právních debat a na ně navazujících marných legislativních snah, datovaných prakticky už do počátku devadesátých let minulého století¹⁶, prosadila přímá volba prezidenta umožňující od roku 2013 občanům namísto 281 poslanců a senátorů rozhodovat o dočasném „nájemci“ Pražského hradu¹⁷.

Aby pak byla volba zástupců na všech úrovních skutečně svobodná, musí být volič nejen chráněn před jakýmkoli nežádoucím ovlivňováním svého rozhodování, typicky ve formě tzv. kupčení s hlasy, majícího podle Ústavního soudu za následek v podstatě až dražbu veřejných funkcí¹⁸, popřípadě bránění v účasti ve volbách či naopak nucení k ní, kde poskytuje jako ultima ratio ochranu trestní právo v podobě zvláštní skutkové podstaty maření přípravy a průběhu voleb a referenda¹⁹, ale současně musí k samotnému rozhodování mít dostatek informací, neboť jen

⁸ Zde by samozřejmě mohl zaznít názor, že nejvyšším suverénem podle ústavního pořádku je lid, nicméně podle mého názoru právě lid je v oblasti voleb totožný s elektorátem, neboť, pomineme-li nejružnější excesy, pak jedině voliči rozhodují o zástupcích pro výkon moci na konkrétní období, proto si pro účel tohoto příspěvku dovoluji oba dva pojmy pokládat za v podstatě obsahově totožné.

⁹ Zákon ČNR č. 54/1990 Sb., o volbách do České národní rady, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Zákon FS č. 47/1990 Sb., o volbách do Federálního shromáždění, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zákon ČNR č. 368/1990 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Zajímavě k tomuto např. Koudelka, Z. Volba prezidenta republiky. ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI, 2012, dostupné v systému ASPI pod č. LIT43065CZ [citováno 18. května 2017], kde autor stručně a přehledně shrnuje vývoj předcházející této významné ústavní změně v České republice, a to nejen v kontextu českého, resp. československého, ústavního prostředí, ale rovněž v mezinárodním pojetí.

¹⁷ Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ Např. náleží Ústavního soudu ze dne 18. ledna 2011, sp. zn. Pl. ÚS 57/10, v němž Ústavní soud jasně deklaroval podle mne obecně nikým nezpochybnovaný závěr, tedy že takový postup není smyslem voleb, tím je vyjádření nezávislé vůle voliče, jehož vůle, je-li korumpován, není nezávislá.

¹⁹ § 351 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ničím neovlivňovaný a skutečně informovaný jedinec představuje v podobě voliče jediný legitimní zdroj moci.

Zásadní roli v informování voličů sehrávají vedle samotných kandidujících subjektů, vedoucích všemi možnými způsoby patřičnou volební kampaň, též sdělovací prostředky, mezi nimiž vystupuje do popředí servis poskytovaný Českou televizí jako televizí veřejné služby²⁰, u něhož lze rozlišovat různé povinnosti týkající se informování voličů, lišící se podle toho, v jakém období ve vztahu k volbám se pohybujeme. Ve světle tohoto rozlišovacího kritéria potom můžeme hovořit jak o informačním servisu, který Česká televize v rámci svého poslání zajišťuje obecně, bez ohledu na to, zda se právě mají konat jakékoli volby, tak potom o plnění informační povinnosti České televize v návaznosti na volby samotné.

2. Informační servis České televize obecně bez ohledu na období voleb

Ve svojí podstatě nejobecnější rovinu představuje samotný základ činnosti České televize v oblasti poskytování informací, kterým je § 2 odst. 2 písm. a) zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ČT“), ukládající České televizi v rámci veřejné služby poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů²¹, a sice bez ohledu na to, zda se zrovna nacházíme v období před volbami či nikoli, neboť se jedná o povinnost naprosto obecnou, nevázanou nijak na volební klání.

I v období mezi volbami, kdy, alespoň oficiálně, žádná volební kampaň neprobíhá, jsou zde především pořady zpravodajské či publicistické, v nichž Česká televize průběžně přináší informace právě i o aktivitách osob působících aktuálně na pozicích zástupců občanů či možných budoucích uchazečů o ně, na základě kterých každý, kdo se rozhodne zapojit se v některém z volebních soubojů do správy věcí veřejných, může prakticky nepřetržitě čerpat informace, podle nichž se následně rozhodne, zda a koho svým hlasem podpoří.

Výrazným zdrojem informací potenciálních voličů jsou zde pak ve vysílání České televize pořady diskusní, kterým se podrobně věnuje i Kodex České televize, schvalovaný podle § 8 odst. 1 písm. f) zákona o ČT Poslaneckou sněmovnou²², který mimo jiné v čl. 6.1 ukládá České televizi vytvářet prostor pro pořady představující diskusní konfrontaci idejí, myšlenek a konceptů vztahujících se k důležitým otázkám veřejného zájmu. Tedy opět obecný apel doprovázený prostřednictvím čl. 6.2 Kodexu České televize reflexí skutečnosti, že naplnění účelu čl. 6.1 předpokládá mimo jiné právě diskuse politiků v rámci demokratické soutěže, kde musí být poskytnut prostor ve svém

²⁰ V této souvislosti samozřejmě platí, že totožné postavení má i Český rozhlas, tudíž v zásadě vše zde uvedené by mohlo a mělo platit i pro Český rozhlas, jeho činnost však není předmětem tohoto příspěvku.

²¹ Povinnost objektivit a vyváženosti však dopadá na všechny provozovatele vysílání, jak stanoví § 31 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, v němž tak mezi kritérii chybí ověřenost, ta by ovšem měla být součástí práce s informacemi zcela samozřejmě i bez zákonné úpravy, stejně jako zde absentuje všestrannost, která však povahově dopadá pouze na provozovatele vysílání ze zákona, tedy Český rozhlas a Českou televizi, takže je zcela správně uvedena až v zákonech upravujících jejich činnost.

²² Kodex České televize byl takto schválený dne 2. 7. 2003 usnesením Poslanecké sněmovny pořadové číslo 320, kdy z přítomných 137 poslanců pro hlasovalo 127, proti 2 a zdrželo se 8. Kodex České televize dostupný např. na <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/> [citováno 18. května 2017].

celku vyvážený²³, a to s přihlédnutím zejména k váze jednotlivých politických stran v demokratické společnosti posuzované především podle výsledků voleb do hlavních orgánů zastupitelské demokracie, včetně požadavku na přibližnou vyrovnanost diskusních vystoupení vládních a opozičních stran.

Co je ovšem velmi důležité právě pro období mezi volbami, je povinnost České televize vytvářet podle čl. 6.2 Kodexu České televize podmínky pro přiměřenou účast mimoparlamentních subjektů v diskusních pořadech, což z mého pohledu je více než správné, neboť právě i ony mají mít možnost představovat občanům své názory a řešení v otázkách veřejného zájmu a tím rozšiřovat ideové portfolio, z něhož bude mít následně volič v procesu voleb možnost kvalifikovaně vybírat.

Jednou z nespočetných forem, jakými Česká televize naplňuje tuto povinnost, je např. pravidelný pořad Politické spektrum, vysílaný aktuálně v premiéře vždy v sobotu od 14:32 na programu ČT24, přičemž slovy tvůrců tohoto pořadu „*Politické spektrum České republiky je širší a barevnější a má větší záběr, než jaký postihují parlamentní strany a co je schopno mapovat denní televizní zpravodajství a aktuální publicistika. Některé náměty nesněmovních stran, hnutí, občanských sdružení a různých iniciativ ožívují náš veřejný prostor a mnohdy otevírají problémy, které ‚velcí‘ vědomě i nevědomě opomíjejí,*“²⁴ kdy právě to je důvodem, proč se Česká televize rozhodla takto pojatý pořad svým divákům nabízet²⁵.

Opět nemohu než takový počín hodnotit jinak než kladně, neboť čím více názorových proudů se ve veřejné debatě objeví, tím lépe pro zdravý vývoj celé společnosti, nehledě na skutečnost, že ve svojí podstatě i tímto Česká televize může efektivně přispět k podpoře volné politické soutěže předpokládané čl. 5 Ústavy České republiky coby základ našeho společenského uspořádání²⁶.

3. Informační servis České televize v období volební kampaně

V období samotné volební kampaně, o níž se někdy v České republice s trochou nadsázky hovoří s ohledem na četnost voleb jako v podstatě o permanentní, pak lze rozeznávat v zásadě dvě úrovně informování potenciálních voličů, obě s poněkud odlišnou úlohou České televize.

První z nich představuje u vybraných voleb zaručený minimální standard pro všechny kandidující subjekty, spočívající v poskytnutí zákonem stanoveného vysílacího času, který se v příslušném období před volbami rovným dílem rozdělí mezi kandidující subjekty. Tento minimální zákonný standard v současnosti platí pro volby do Poslanecké sněmovny²⁷ či do Evropského parlamentu²⁸,

²³ Požadavek objektivit a vyváženosti však např. ve vztahu ke zpravodajským a politicko-publicistickým pořadům dopadá na všechny provozovatele vysílání, jak stanoví § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zapovídající především v celku vysílaného programu jednostranné zvýhodňování jakékoli politické strany nebo hnutí, popřípadě jejich názorů, samozřejmě s přihlédnutím k jejich reálnému významu v politickém a společenském životě.

²⁴ Takto tvůrci pořadu na <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10116287760-politicke-spektrum/> [citováno 26. května 2017].

²⁵ V době dokončování tohoto příspěvku bylo v programu České televize odvysíláno od roku 2006 již 458 dílů tohoto pořadu.

²⁶ K různým aspektům volné soutěže politických stran podrobně např. Sládeček, V. In Sládeček, V., Mikule, V., Syllová, J. Ústava České republiky. Komentář. 1. vydání. Praha: C .H. Beck, 2007, s. 42 a násl.

²⁷ § 16 odst. 8 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ § 59 odst. 8 zákona č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

v nichž si oprávněné subjekty rozdělí ve vysílání České televize celkem 14 hodin, a volbu prezidenta republiky²⁹, v níž se rozdělované pensum vysílacího času liší u jednotlivých kol, kdy v prvním činí celkem 5 hodin, ve druhém pak 1 hodinu.

V takových případech, kdy České televizi náleží role v podstatě fóra pro sebe prezentaci kandidujících subjektů, se jedná o čas poskytnutý příslušným subjektům bezplatně a, jak dovodila ve svojí rozhodovací praxi i volební justice³⁰, jde o čas vymezený pro agitaci prováděnou těmito subjekty, nikoli tedy nutně v jejich prospěch, čímž je řečeno, že zde rozhoduje, kdo agitaci provádí, nikoli v čí prospěch, což je judikatorní vývod jistě zajímavý, ovšem nemusí v praxi vyznít příliš přesvědčivě³¹. Současně citovaná volební judikatura v této souvislosti zcela správně zdůrazňuje, že neakceptovatelné by bylo například využití, v tomto případě podle mého názoru již spíše zneužití, takto poskytnutého vysílacího času k agitaci komerčního charakteru, tedy z mého pohledu typicky k reklamě pro podnikatelské či obdobné záměry kandidujícího subjektu a podobně.

Aby však samotná prezentace formou těchto obecně řečeno volebních spotů mohla být úspěšně realizována, tedy aby bylo lze poskytnuté volební spoty vůbec divákovi prezentovat, je nutné je České televizi dodat, a to především včas a v příslušné technické kvalitě. Za tímto účelem tedy Česká televize pravidelně s dostatečným předstihem vydává a patřičně zveřejňuje³² vedle pravidel samotného volebního vysílání též procedurální a technické podmínky upravující jak samotný postup předávání nosičů s volebními spoty, tak právě i parametry, v nichž se kandidující subjekty musejí pohybovat, aby jimi dodané nosiče tzv. „komunikovaly“ s technickými a vysílacími podmínkami České televize.

Součástí uvedených opatření je samozřejmě i prezentace toho, jak bude zákonem stanovený čas rozdělen na jednotlivé vysílací bloky. Zde při mlčení zákonodárce, který se omezil na stanovení toliko celkového rozsahu vysílacího času a losu jakožto prostředku určení konkrétních termínů, je po mém soudu jediným možným a věcně správným řešením ponechat právě na rozhodnutí České televize, kdy a kde spoty odvysílá, přičemž je jistě zcela logické, že tak činí na různých programech a v různou dobu každého vysílacího dne, neboť jen tak lze zacílit na maximum možných adresátů tohoto způsobu volební komunikace. Rovněž je plným právem České televize, a vlastně i nezbytnou nutností, stanovit případně i rozmezí stopáže jednotlivých spotů, neboť jen tak se dá reálně pracovat s poskytovaným vysílacím časem, založeným na absolutní rovnosti kandidujících subjektů, kterou by při různorodosti stopáže dodaných materiálů bylo lze jen obtížně, otázkou je, zda vůbec, zajistit.

Jistou mezeru v zákonné úpravě představuje situace, kdy některý z kandidujících subjektů spot nedodá, neboť zde není za stávající striktní regulace žádná možnost např. rozdělení takto

²⁹ § 35 odst. 7 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ Např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. června 2006, č.j. Vol 15/2006-20, vyhlášeného sice v souvislosti s volbami do Poslanecké sněmovny, nicméně z logiky věci lze tento závěr vztáhnout i na ostatní obsahově totožné úpravy v případě jiných voleb, u nichž zákon stanoví právě tento minimální prostor pro agitaci.

³¹ Osobně si totiž kladu otázku, nakolik bude i v budoucnu tento závěr udržitelný s přihlédnutím k tomu, že je zde cílem dát prostor konkrétnímu kandidujícímu subjektu, který by jej zcela logicky měl využít pro agitaci ve svůj prospěch, nikoli ve prospěch jiného. Agitování fakticky pro soupeře totiž ve svojí podstatě popírá smysl oslovování voličů ze strany toho, kdo sice figuruje mezi kandidáty, nicméně nesbírá hlasy pro sebe samého, a je pak jen přílehlavou otázkou, proč by vlastně takto měl dostávat prostor tam, kde je cílem poskytnout všem shodný minimální standard.

³² Především na webových stránkách www.ceskatelevize.cz.

„uvolněného“ času mezi ostatní kandidující subjekty, popřípadě využití tohoto času pro samotné vysílání České televize, tudíž se v těchto případech divák dozví toliko informaci o nedodání spotu³³.

Osobně jsem přesvědčen, že by některá z výše nastíněných cest, tedy legislativní nastavení pravidel pro rozdělení času nevyužitého kandidujícími subjekty, byla více než vhodná, neboť se v krajním případě můžeme dočkat situace, kdy by se v předvolebním období divákovi dostalo souvislé řady podobných sdělení, která by bez jakéhokoli efektu jen zabírala místo na obrazovce, což jistě nebylo a není zákonodárcovým úmyslem. Samozřejmě platí, že zde jde výlučně o právo kandidujících subjektů dodat spoty, nikoli o jejich právní povinnost, ovšem legislativa by měla umět pracovat i se situací, kdy ten, kdo má takto významnou možnost informovat svého potenciálního voliče, o tuto formu komunikace jednoduše nemá zájem, což za současného stavu není uspokojivě, resp. vůbec, řešeno.

Zcela samostatnou kapitolou je pak obsahová stránka samotných spotů, za níž odpovídají plně kandidující subjekty, nicméně jsem toho názoru, že povinnost České televize odvysílat spot v dodané podobě není absolutní, a že jsou zde jednoznačně situace, kdy Česká televize nejen, že může, ale dokonce pro zachování svého poslání musí, zasáhnout a v krajním případě dodaný spot neodvysílat, jak se nakonec již v minulosti stalo³⁴, samozřejmě včetně patřičné odezvy v právnické obci³⁵. Tato stránka však přesahuje významně účel a rozsah této krátké úvahy, proto se jí hodlám zabývat následně samostatně formou zvláštního příspěvku.

Druhá úroveň informování v období volební kampaně pak spočívá v prezentaci kandidujících subjektů nad rámec zákonného minima, kde, opět ve shodě s volební judikaturou³⁶, platí, že vymezením minimálního podílu na vysílacím čase nijak není založeno u subjektů volební kampaně právo na stejný přístup mimo takto vymezený vysílací čas, nýbrž měřítkem je zde princip tzv. odstupňované rovnosti, což je závěr zcela přílehlavý. Rovnost v podobě stejného objemu času na mediální prezentaci je totiž v absolutním měřítku povahově nedosažitelná, neboť by znamenala kladení stejných nároků na prezentaci strany, která již dlouhodobě a úspěšně vysílá své zástupce do zastupitelských sborů, a strany např. čerstvě vzniklé, která má pouze malou členskou základnu a nepatrný či dokonce nulový počet zvolených zástupců, čímž by buď nový subjekt musel dostat prostoru dramaticky více, nebo etablovaná strana výrazně méně, než odpovídá jejich významu a dosud zastávané odpovědnosti za správu věcí veřejných.

³³ Jistou kuriozitou je pak situace, kdy spot sice dodán je, splňuje technické podmínky, ale neodpovídá stopáž vymezená Českou televizí. Pak v případě kratší než stanovené stopáže lze dle příslušných procedurálních pravidel zbylý čas vyplnit sdělením o vyhrazení času pro daný subjekt, v případě delší než stanovené stopáže spotu se nabízí jen zkrácení na jeho konci, logicky bez ohledu na jeho obsah, na což by kandidující subjekty měly pamatovat.

³⁴ Připomeňme spoty Národní strany ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009, nevysílané, vyjma prvního uvedení, z rozhodnutí tehdejšího generálního ředitele Jiřího Janečka, a to pro jejich možný rasistický či xenofobní obsah. Rozhodnutí Jiřího Janečka pro svoji nepochybnou „průlomovost“ vyvolalo obsáhlé odborné diskuse, jež odhalily značné mezery v právní úpravě nemající efektivní řešení pro podobné případy, což vedlo k místy až nevybíravé, z mého pohledu navíc nepřiléhavé, kritice České televize. K samotným důvodům rozhodnutí tehdejšího generálního ředitele pak velmi podrobně, včetně dalších aspektů, na <http://www.cesktelevize.cz/ct24/media/1407537-ct-nebude-vysilat-spot-narodni-strany-a-poda-trestni-oznameni> [citováno 26. května 2017].

³⁵ K tématu komplexně např. Pouperová, O. Stažení volebního spotu Národní strany z programu České televize. Právní rozhledy. Praha: C. H. Beck, 2009, č. 17, s. 619-624.

³⁶ Např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. července 2006, č.j. Vol 66/2006-105, vyhlášeného sice v souvislosti s volbami do Poslanecké sněmovny, nicméně z logiky věci lze tento závěr vztáhnout i na ostatní obsahově totožné úpravy v případě jiných voleb, u nichž zákon stanoví právě tento minimální prostor pro agitaci.

Pakliže navíc řada kandidujících subjektů již své zástupce má a tito se logicky v médiích, včetně České televize, vyjadřují např. k otázkám souvisejícím se svými funkcemi, typicky starostové, primátoři, radní a podobně, je to opět jen projev výkonu jejich funkcí a pro dosažení mechanické rovnosti by v krajním případě i takové mediální výstupy musely být v předvolební době znemožněny, neboť mohou v očích některých být chápány, podle mne nedůvodně, jako další prostor pro tzv. zavedené subjekty. Mám však za nesporné, že je třeba důsledně rozlišovat výstupy konkrétního funkcionáře jakožto kandidáta ve volbách nebo v roli aktuálního vykonavatele veřejné funkce, kde se vyskytují situace, v nichž jednoduše bez ohledu na dobu do voleb, nebo naopak právě s ohledem na ni, mediálně reagovat musí³⁷.

Je samozřejmě kategoricky nepřijatelné, aby se taková vystoupení pojala, třeba i nepřímo, jako součást volební kampaně, neboť by se občan coby příjemce informace mohl stát obětí manipulace, kdy by se ve sdělení zdánlivě ve veřejném zájmu skrývala agitace ve prospěch či v neprospěch jednotlivých kandidátů, což samozřejmě klade značné nároky právě i na ty, kdo především v době, kdy je v plném proudu volební kampaň, pracují s informacemi a přinášejí je veřejnosti, aby případnou snahu o takovou manipulaci odhalili a nedali jí prostor.

Do jisté míry negativním vymezením informování voličů jsou pak nejrůznější zákonné zákazy či omezení, typicky v podobě embarga na výsledky předvolebních a volebních průzkumů, jejichž zveřejnění v kritické době před volbami podléhá poměrně dramatickým sankcím za příslušný správní delikt, jehož se uvedeným jednáním lze dopustit, kdy např. u voleb do Poslanecké sněmovny je taková sankce, dopadající potenciálně právě i na Českou televizi, v rozmezí od 10.000 do 100.000 Kč³⁸.

4. Závěrem

Účelem této krátké úvahy bylo stručně shrnout některé otázky související s informováním (potenciálních) voličů ze strany České televize, a to nejen v době, kdy probíhá samotná volební kampaň, ale i mimo ni, včetně poukázání na možná úskalí právní úpravy v souvislosti se zákonem zaručeným minimálním prostorem pro mediální prezentaci kandidujících subjektů, to vše při vědomí si nutně omezeného prostoru, který zde neumožňuje ani zdaleka obsáhnout veškeré problémy, které se v tomto ohledu mohou vyskytnout.

* * *

³⁷ Typicky mimořádná událost na území obce či kraje a s tím související nutnost prezentace krizových opatření, reakce na záležitosti týkající se zastávané funkce či řízeného úřadu, která nesnese odkladu, popřípadě vyjádření se k otázkám zajištění řádného průběhu voleb, ale i řada dalších okolností, u nichž s ohledem na veřejný zájem nelze čekat až na dobu po volbách.

³⁸ § 16g odst. 1 písm. e) ve spojení s § 16g odst. 4 písm. a) (přestupek fyzické osoby), resp. § 16h odst. 1 písm. e) ve spojení s § 16h odst. 5 písm. a) (správní delikt právnické a podnikající fyzické osoby) zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 16i odst. 5 téhož zákona pak uložením pokuty nejsou dotčena sankční ustanovení zákona upravujícího provozování rozhlasového a televizního vysílání.